

Písemné podání za stranu stěžovatele

Číslo týmu: S10

1. Skutkový stav

- 1.1. Stěžovateli jsou Gabriel Zavalnyj a Alexandr Sutin, občané Agnoské republiky.
- 1.2. V lednu 2019 již posedmé vyhrál agnoské prezidentské volby Alexandr Primašenko. Vzniklo odůvodněné podezření, že byly výsledky zfalšovány. To potvrdila svědeckví volebních komisí a vyšetřování Výborem pro lidská práva OSN, který uznal, že „*nebyly naplněny standardy demokratických voleb.*“¹ V reakci na to začali stěžovatelé pořádat demonstrace, jejichž cílem bylo dosažení nových, demokratických voleb.
- 1.3. Stěžovatelé byli nuceni přerušit každotýdenní demonstrace kvůli celosvětovému výskytu nové nemoci. Nemoc způsobovala dušnost, vysoké horečky a respirační obtíže, které mohly vyústit až v potřebu hospitalizace.²
- 1.4. Z důvodu omezené kapacity nemocnic vydal prezident na základě agnoského zákona o veřejném zdraví § 20 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb. preventivní opatření.³ Mimo jiné bylo nařízeno nosit roušky v skupinách nad 100 osob a zamezit setkávání většího množství lidí. Postupně však vznikalo podezření, že prezident v kritické situaci odvádí pozornost od nespokojenosti občanů s proběhlými volbami, zneužívá své moci a opovážlivě spoléhá na strach lidí z nemoci.
- 1.5. Stěžovatelé tedy začátkem července obnovili demonstrace po celé Agnosii. Na 4.8.2019 svolali dosud největší demonstraci na náměstí sv. Marka. Vše řádně oznámili úřadům a dostali potřebná povolení. Stěžovatelé dodrželi ochranná opatření tak, že rozdělili náměstí zábranami na sektory pro 50členné skupinky lidí. Mezi skupinami byly dvoumetrové rozestupy, aby si občané mohli sundat roušky a byli tak identifikovatelní podle § 7 zákona č. 45/1990 Sb. o shromažďování.⁴
- 1.6. Demonstrace zpočátku probíhala pokojně. Přibližně po dvou hodinách se během hudebního vystoupení skupiny mezi sebou začaly bavit, tím došlo k posunutí davu a pádu několika zábran. Policie vyhledala organizátory a prohlásila, že akce musí být okamžitě rozpuštěna z důvodu porušení hygienických opatření. Organizátoři chtěli chvíli počkat na možnost využití instalovaného ozvučení, aby byli dostatečně slyšet, policie ale byla jiného názoru a rozhodla se akci ukončit sama pomocí tlampače. Dav na výzvu nereagoval, většina byla mimo doslech. Dav se poté začal pohybovat

¹ Zadání

² Zadání

³Příloha č. 1; Mimořádná opatření prezidenta Agnoské republiky č. 54/2019

⁴ Zadání, příloha č. 4

směrem k paláci Králů, asi třicet demonstrantů se shromáždilo přímo před vchodem za křiku „Primašenko z paláce!“ Právě v tuto chvíli se policie rozhodla ukončit akci násilím. Rozehnala dav pomocí obušků a dvou aut s vodními děly.⁵ Stěžovatelé se domnívají, že podnět k násilnému rozehnání dal sám prezident, a to ani tak z důvodu promísení davu, jako spíše ve snaze zabránit občanům vyjádřit jejich názor, a tím porušil jejich právo jejich svobodu projevu.

- 1.7. Stěžovatelé podali žalobu, ve které se domáhali vyslovení, že postupem policie došlo k porušení jejich práva na shromažďování dle čl. 11 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen Úmluva) a práva na svobodu projevu dle čl. 10 Úmluvy. Po vyčerpání všech vnitrostátních prostředků, kdy jim nebylo vyhověno, se obrátili na Evropský soud pro lidská práva (dále jen ESLP).

2. Namítaná porušení Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod

2.1. Porušení článku 11 Úmluvy

- 2.1.1. Článek 11 Úmluvy stanovuje, že „Každý má právo na svobodu pokojného shromažďování a na svobodu sdružovat se s jinými. (...) Na výkon těchto práv nemohou být uvalena žádná omezení kromě těch, která stanoví zákon a jsou nezbytná v demokratické společnosti v zájmu [mj] ochrany zdraví. Tento článek nebrání uvalení zákonných omezení na výkon těchto práv příslušníky ozbrojených sil, policie a státní správy.“⁶
- 2.1.2. Opatření v rámci ochrany zdraví byla dodržena způsobem uvedeným v odstavci 1.5 tohoto dokumentu. Tím chtějí stěžovatelé podložit, že jim nebylo porušené opatření lhostejné, že v tu chvíli měli vůli a možnost situaci napravit, kdyby je ovšem nepřekvapil neadekvátní zásah policie, který je tím zbavil možnosti a povinnosti udržet shromáždění pokojné a také možnosti pokračovat v demonstraci. Právě proto namítají porušení článku 11 odst. 1 Úmluvy o shromažďování. Zásah policie byl mimo jiné překvapivý v tom, že policie se podle §8 odst. 5 zákona č. 45/1990 Sb. o shromažďování⁷ nejdříve měla pokusit situaci uklidnit, a ne demonstraci okamžitě prohlásit za ukončenou. To naznačuje neprofesionální zaujatost státních orgánů proti konané demonstraci.

⁵ Agnosinky.ag, příloha č. 2

⁶ Evropská úmluva o ochraně lidských práv [online] Dostupné z: http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_CES.pdf

⁷ Příloha č. 4

- 2.1.3. I v případě, kdy policie považovala takový zásah za nutný, musela postupovat v souladu se zákonem o shromažďování §8a odst. 4, kde je uvedeno, že zástupce úřadu, popř. policie (dle §8a odst.7) rozpouští shromáždění, až když svolavatel sám nic neučiní. Sdělení musí být učiněno tak, aby bylo srozumitelné pro všechny účastníky a aby se s ním všichni mohli seznámit. Stěžovatelé namítají, že jim nebyl poskytnut čas, aby mohli rozpouštění demonstrace ohlásit, že ohlášení navržené a následně provedené policií byl náhlý, neoprávněný zásah do jejich práv podle článku 10 a 11 Úmluvy, a také že ohlášení nebylo dostatečně srozumitelné a slyšitelné pro všechny účastníky demonstrace, především z toho důvodu, že, jak stěžovatelé předpokládali, použití pouhého tlampače nestačilo pokrýt celou plochu konání demonstrace. V podobném případě, *Frumkin proti Rusku*, ESLP jednomyslně rozhodl, že „vnitrostátní orgány selhaly ve své povinnosti zajistit pokojný průběh shromáždění a bezpečnost jeho účastníků zejména tím, že nebyly schopny náležitě komunikovat s organizátory shromáždění, což nakonec vedlo k jeho rozpouštění.“⁸ Podobnost vidíme především v chování policie, která nedostatečně komunikovala s organizátory a nevyužila dostatečně kvalitních komunikačních prostředků. Stejná shoda je také v případě *Chernega a ostatní proti Ukrajině*⁹ - demonstranté neslyšeli nezřetelnou výzvu policie, ta je vzápětí rozehnala násilím.
- 2.1.4. Zatímco se agnoská policie neúspěšně pokoušela uvědomit účastníky o ukončení demonstrace, část davu se přesunula k paláci Králů. Policie reagovala okamžitě tím, že začala účastníky rozhánět. To pochopitelně způsobilo ještě větší zmatek mezi lidmi, kteří si neuvědomovali, co se děje. V případě *Frumkin proti Rusku* soud zdůraznil, že kvůli nevhodnému chování části demonstrantů nesmí být omezena práva všech účastníků. Reakcí agnoské policie bylo rozehnání *všech* účastníků demonstrace, čímž došlo k výraznému porušení práv pokojně se chovajících demonstrantů.
- 2.1.5. Kdyby policie účastníky demonstrace namísto použití krajních prostředků postupně vedla blíže ke kapli Nanebevzetí, tedy na původně stanovené místo konání akce, byli by organizátoři schopni zabezpečit všechna hygienická opatření. Policie ale tuto možnost vůbec nevzala v úvahu a demonstranty nekompromisně rozehnala. V případě *Frumkin proti Rusku* ESLP v souladu se svou ustálenou judikaturou zdůraznil povinnost státu přijmout pouze přiměřená opatření k zajištění pokojného průběhu demonstrace a povinnost vyvarovat se neodůvodněných nepřímých omezení. V našem případě policie Agnoské republiky učinila pravý opak a porušila práva občanů Agnosie.

⁸ Rozsudek ESLP ze dne 5.1. 2016 ve věci č. 74568/12 – *Frumkin proti Rusku*

⁹ II. D. b) z: Rozsudek ESLP ze dne 18.6.2019, č. 74768/10 – *Chernega a ostatní proti Ukrajině*

2.2. Porušení článku 10 Úmluvy

- 2.2.1. Článek 10 Úmluvy uvádí, že „každý má právo na svobodu projevu. Toto právo zahrnuje svobodu zastávat názory a přijímat a rozšiřovat informace nebo myšlenky bez zasahování státních orgánů a bez ohledu na hranice. Výkon těchto svobod, protože zahrnuje i povinnosti i odpovědnost, může podléhat takovým formalitám, podmínkám, omezením nebo sankcím, které stanoví zákon a které jsou nezbytné v demokratické společnosti v zájmu [mj.] ochrany zdraví.“¹⁰
- 2.2.2. Stěžovatelé se domnívají, že rozehnutí demonstrantů bylo schváleno samotným prezidentem, a to nejen kvůli ochraně zdraví, ale především jako zamezení svobodného vyjádření názoru občanů, garantovaného Úmluvou, což je nepřijatelné ve fungování demokratického státu a zesiluje to podezření ohledně čistého svědomí prezidenta ve věci prezidentských voleb.
- 2.2.3. Nesouhlasíme s rozhodnutím krajského soudu: „*demonstrace byla zcela účelně svolána na den, kdy se v Paláci Králů měla konat schůzka vlády s prezidentem Agnosie ohledně dalších opatření spojených se zamezením šíření viru.*“ a tudíž „[soud] **zásah do základních práv stěžovatelů garantovaných Úmluvou proto neshledal,**“¹¹ Tento důvod je naprosto nedostačující. Výběr místa konání demonstrace mohl mít pro demonstranty důležitý symbolický význam, nicméně úřady měly možnost se k těmto skutečnostem vyjádřit podle zákona o shromažďování §8 odst.1 a navrhnout jiný den/místo konání akce, kdyby shledaly kteroukoliv souvislost nepřijatelnou, ale ony svého práva nevyužily a s konáním tímto způsobem souhlasily. Situace, kdy byla demonstrantům obdobným způsobem upřena práva na shromažďování a svobodu projevu, je uvedena v případě *United Civil Aviation Trade Union a Csorba proti Maďarsku*, kdy soud prohlásil, že: „*Bylo proto povinností vnitrostátních orgánů zabývat se možnými alternativami a tyto pořadatelům nabídnout. Namísto toho zvolily nejzazší opatření, a to zákaz shromáždění jako takového.*“¹² Chování státních orgánů při agnoské demonstraci naznačuje, že jejich postoj je více než zaujatý, že chtějí ovlivnit občany, aby nechodili na další případné akce proti prezidentským volbám, a chtějí tak *nepřímo omezit právo občanů na svobodu projevu*, jak naznačil ESLP v případě *Navalnyy proti Rusku*.¹³

¹⁰ EÚLP, [online]. Dostupné z: http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_CES.pdf

¹¹ zadání, příloha 3, I. 7.: Nález Ústavního soudu II. ÚS 423/20 ze dne 28.9.2020, N 47/98 SbNU 131

¹² II.rozsudkek ESLP ze dne 22.5.2018 ve věci č. 27585/13 – *United Civil Aviation Trade Union a Csorba proti Maďarsku*

¹³ IV., A., 88. rozsudek ESLP ze dne 15.11.2018, č. 29580/12 – *Navalnyy proti Rusku*

3. Závěr

- 3.1. Agnoská republika porušila článek 10 a 11 Úmluvy.
- 3.2. Svoboda shromažďování a vyjádření vlastního názoru jsou nezbytnými nástroji pro fungování demokratické společnosti. Policie neposkytla stěžovatelům prostor pro zvládnutí situace, nepokusila se situaci sama napravit, a po tom, co dav nezaznamenal oznámení o rozpuštění demonstrace, lidi rozehnala násilím, namísto aby se je pokusila přivést zpátky ke kapli Nanebevzetí, kde by došlo k obnovení pořádku a pokojnému pokračování demonstrace. Občanům Agnosie tak byla upřena možnost vyjádřit svou nespokojenost ohledně znepokojující politické situace v jejich vlasti a byla tak porušena jejich práva garantovaná články 10 a 11 Úmluvy. Podáním stížnosti až k Evropskému soudu pro lidská práva stěžovatelé mimo jiné ukazují, jak je pro ně legitimita prezidentských voleb důležitá, a chtějí na to upozornit i v mezinárodním prostředí.
- 3.3. Stěžovatelé se domáhají, aby ESLP uznal, že Agnosie porušila články 10 a 11 Úmluvy a požadují náhradu nemajetkové újmy ve výši 50 000 EUR.

Zdroje:

Zadání: Agnosinky.ag z 5.8.2019 autor Jiří Dobrodružý; Nález Agnoského Ústavního soudu II. ÚS 423/20 ze dne 28.9.2020, N 47/98 SbNU 131

Rada Evropy, 1950. Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 5. ledna 2016 ve věci č. 74568/12 – Frumkin proti Rusku

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 18. června 2019 ve věci č. 74768/10 – Chernega a ostatní proti Ukrajině

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 22. května 2018 ve věci č. 27585/13 – United Civil Aviation Trade Union a Csorba proti Maďarsku

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 15. listopadu 2018 ve věci č. 29580/12 – Navalnyy proti Rusku